

Wąsiewski, Grzegorz

Kapitał intelektualny małego Ośrodka Miejskiego na przykładzie Sierpca

---

Notatki Płockie 57/3(232), 34-44

2012

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAPITAŁ INTELEKTUALNY MAŁEGO OŚRODKA MIEJSKIEGO NA PRZYKŁADZIE SIERPCA

Abstrakt

Artykuł omawia efekty i wyniki badań wpływu organizacji promującej naukę i wiedzę – towarzystwa naukowego na zbudowanie podstaw dla rozwoju kapitału intelektualnego w małej społeczności miejskiej. Badania ankietowe o raz wywiady przeprowadzono w okresie od stycznia 2009 roku do listopada 2010 roku w Sierpcu. Badaniem objęto Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu. Oddziaływanie towarzystwa, zależności i wpływ na rozwój wspólnoty lokalnej miasta Sierpca jest ciekawym materiałem badawczym współczesnego rozwoju regionu Mazowsza północnego. Efekty badań powinny znaleźć praktyczne zastosowanie w postaci wspomagania decyzji instytucji edukacyjnych i samorządowych.

Słowa kluczowe: kapitał intelektualny, Oddział TNP w Sierpcu, składniki kapitału intelektualnego, badania środowiska lokalnego

Prezentowane w artykule wyniki badań oraz wnioski są efektem projektu badawczego, poświęconego wpływowi organizacji naukowej – towarzystwa naukowego na budowanie kapitału intelektualnego środowiska lokalnego miasta Sierpca na przykładzie Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu.

Przedmiotem badań był teren miasta Sierpca i części powiatu sierpeckiego. Miasto Sierpc jest najbardziej na północ wysuniętym miastem województwa mazowieckiego. Zajmuje powierzchnię 1860 ha, co stanowi 2,18% powierzchni powiatu. Zamieszkałe jest przez 18742 mieszkańców (stan na 30 czerwca 2007 r.). Na terenie miasta działa około 1300 podmiotów gospodarczych.

- Edukacją zajmują się następujące placówki:
- trzy szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Armii Krajowej, Szkoła Podstawowa nr 3 im. ks. Jana Twardowskiego, 1 Prywatna Szkoła Podstawowa.
  - dwa gimnazja: Gimnazjum Miejskie im. Mikołaja Kopernika i 1 Prywatne Gimnazjum, Katolickie Gimnazjum im. Leona Wetmańskiego.
  - cztery szkoły ponadgimnazjalne cztery: Liceum Ogólnokształcące im. mjr Henryka Sucharskiego, Zespół Szkół nr 1 im. gen. Jose de San Martin, Zespół Szkół Zawodowych nr 2, Katolickie Liceum im. bp. Leona Wetmańskiego.

Działalność edukacyjną prowadzi Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie oraz Wyższa Szkoła Komunikacji, Politologii i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie. Działa także Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

Proces badawczy składał się z dwóch etapów:

Etap pierwszy, poświęcony był rozpoznaniu świadomości mieszkańców miasta Sierpca dotyczący ich aktywności edukacyjnej, naukowej, społecznej oraz uczestnictwa mieszkańców w pracach różnych organizacji działających na terenie miasta Sierpca. W etapie pierwszym zebrano materiały, które opisują stopień zadowolenia/niezadowolenia z działalności Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu: źródeł czerpania informacji o pracy oddziału towarzystwa, częstotliwości uczestnictwa w imprezach naukowych organizowanych przez oddział towarzystwa, jego form działalności i tematyki naukowej będącej przedmiotem działalności oddziału, a także badanie opinii dotyczącej celowości istnienia organizacji naukowej w małej lokalnej wspólnocie miejskiej. Interesowały nas odpowiedzi na pytanie czy wiedza i wiadomości pozyskiwana na wykładach i odczytach została wykorzystana przez członków i sympatyków Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu w ich pracy zawodowej, działalności społecznej w życiu prywatnym itp.

Etap drugi, który był ściśle skorelowany z efektami etapu pierwszego, a jego głównym celem było przeprowadzenie indywidualnych wywiadów (nagrywanych) z osobami, które w środowisku lokalnym uważane są za jednostki wybitne, wyróżniające się w swoich dokonaniach, zawodach, firmach, instytucjach. Pozyskanie pogłębionych informacji miało uszczegółowić i dopełnić zebrany materiał dotyczący budowania kapitału intelektualnego przez społeczną organizację naukową w społeczności lokalnej.

Wykorzystując wiedzę będącą efektem studiów literaturowych, autor zbudował narzędzia, stu-

zące empirycznej weryfikacji zgromadzonych informacji, które gromadzono w wyniku przeprowadzonych badań ankietowych oraz indywidualnych wywiadów z wybranymi jednostkami.

Pytania w kwestionariuszu badawczym i wywiadzie osobistym zostały podzielone na 3 części opisujących szczegółowe aspekty działalności Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu, a odnoszące się do budowania kapitału intelektualnego w małej społeczności miejskiej przez pozarządową organizację naukową.

— W części ogólnej – zebrano informacje na temat osób ankietowanych: wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania. Informacje dotyczące wieku badanych i wykształcenia wykorzystywane były w kolejnych częściach opracowywania materiału badawczego dla uzyskania dogłębnych wyników szczegółowych, odnoszących się do indywidualnych składników kapitału intelektualnego.

— W części drugiej – umieszczono pytania umożliwiające ocenę aktywności edukacyjnej, szczególnie niesformalizowanego ustawicznego samokształcenia indywidualnego poprzez uczestnictwo w życiu kulturalnym i naukowym miasta i regionu, uczestnictwo w imprezach kulturalnych, naukowych, korzystaniu z teatrów i kina, osób odpowiadających na pytania ankietowe.

— W części trzeciej – zgrupowano pytania na temat działalności Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu i jego wpływu na budowanie kapitału intelektualnego w małym ośrodku miejskim miasta Sierpca i jego terenie działania.

Badania przeprowadzono w okresie od stycznia 2009 roku do listopada 2010 roku. Uzyskano materiał badawczy w postaci 384 ankiet i 20 nagranych wywiadów. Czasochłonność i pracochłonność procesu badawczego wynikała z przyjętej metody zbierania informacji. Konieczność bliskich kontaktów z osobami badanymi, wypracowania relacji opartych na wzajemnym zaufaniu, posługiwania się nieskomplikowanym językiem dla opisu poszczególnych składowych zjawiska kapitału intelektualnego w małej społeczności lokalnej. Wyjaśnienie zjawiska nieznanego, trudnego do opisu, dzielenia się doświadczeniami badającego, kształtowania postawy otwartości w wyrażaniu myśli przez badanych a także dużej cierpliwości i wyrozumiałości z obu stron: badanego i badającego.

Zbiorcze zestawienie wyników badań

Empiryczna weryfikacja wpływu działającej organizacji naukowej – towarzystwa naukowego na budowanie kapitału intelektualnego środowiska lokalnego małej społeczności miejskiej dała obraz możliwości wykorzystania ukrytego potencjału. Potencjał ten jest usypiony i bardzo słabo widoczny dla samorządowych jednostek zarządzających miastem i powiatem, przedsiębiorców,

właścicieli firm, inwestorów zewnętrznych. Nie ma instytucji zajmujących się zarządzaniem kapitałem intelektualnym w obrębie miasta czy powiatu. Może to wynikać z braku świadomości dostrzegania kapitału intelektualnego i jego znaczenia dla rozwoju miast i regionów. Wnioski te, są poparte opiniami badanych, którzy w wielu przypadkach nie posiadali opinii na temat szczegółowych zagadnień dotyczących kapitału intelektualnego. Określone elementy kapitału intelektualnego są dostrzegane, niektóre wykorzystywane, jednak wiedza ta jest fragmentaryczna i postrzegana w sposób wycinkowy.

Mieszkańcy miasta, w którym prowadzone były badania nie dostrzegają wagi, ważności poszczególnych elementów kapitału intelektualnego, a w konsekwencji nie zarządzają nim świadomie. Tak w ujęciu osobowym jak instytucjonalnym. Wyniki badań wskazują, że w małym stopniu zachowania determinuje podejście prointelektualne i prospołeczne. Ukryty potencjał zależy od wykorzystania możliwości w postaci kompetencji i wiedzy. Elementy aktywności intelektualnej grupy badanej, aktywność prorozwojowa kształtuje się na niskim poziomie. Mała świadomość mieszkańców dotycząca ważności zarządzania kapitałem intelektualnym oraz niski poziom wiedzy na temat współczesnych elementów konkurencyjności są podstawową przyczyną wyraźnego dysonansu między możliwościami tkwiącymi w wykorzystaniu kapitału intelektualnego dla po-

Tabela 1. Zbiorcze zestawienie aktywności intelektualnej badania mieszkańców miasta Sierpca

Lp	Składniki aktywności intelektualnej 384 osobowej grupy badanej. Zebrane informacje dotyczą roku 2008	Wskaźnik procentowy określający aktywność intelektualną w badanym obszarze
1	Nie przeczytali żadnej książki w roku prowadzenia badań	25,00%
2	Nie wyjechali na imprezy kulturalne do innych miast	42,19%
3	Nie skorzystali z usług instytucji kulturalno-naukowych prowadzących działalność na terenie miasta Sierpca	77,86%
4	Nie uczestniczyli w piknikach naukowych organizowanych przez uniwersyteckie ośrodki naukowe	90,10%
5	Nie wyjechali do teatru	40,89%
6	Nie wyjechali do kina	19,01%

Źródło: Opracowanie własne

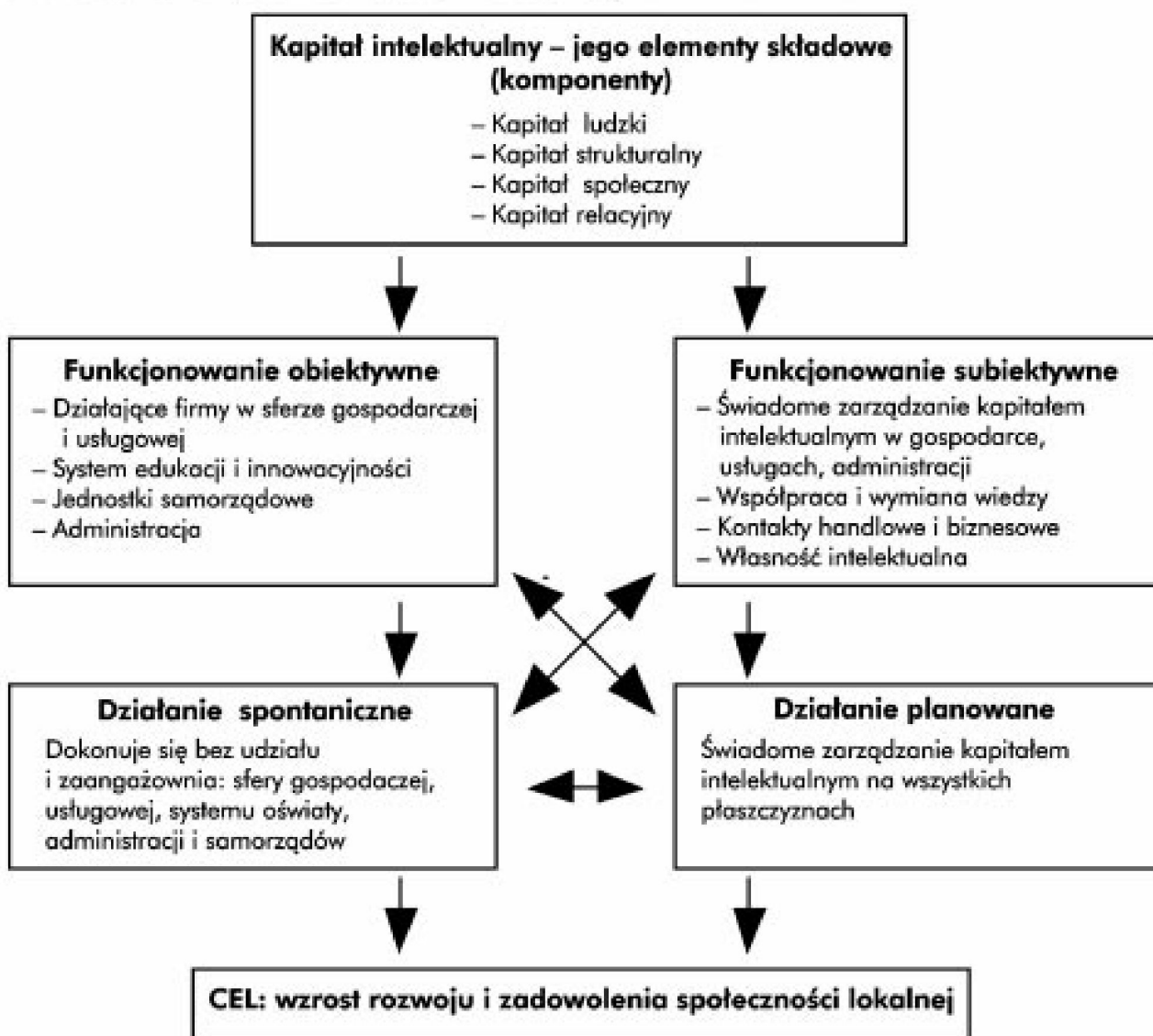
trzeb rozwoju lokalnej wspólnoty. Kapitał intelektualny funkcjonuje w społeczności lokalnej pomimo braku świadomego udziału i zaangażowania zainteresowanych (rys. 1).

Z przedstawionego zestawienia; tabela 1 i rys. 1, wynika różnica, która w życiu codziennym predysponuje i dzieli regiony kraju na dobrze i źle funkcjonujące. Bez świadomego zarządzania kapitałem intelektualnym nie zbuduje się przewagi konkurencyjnej regionu kraju czy państwa jako całości. Barrier należy szukać w czynnikach psychologiczno-społecznych. Na podstawie zebranych informacji wydaje się, iż zbiór cech prorozwojowych społeczności lokalnej miasta Sierpca nie kwalifikuje mieszkańców, jeżeli zastosujemy kwalifikację, którą odnosimy do podmiotów gospodarczych jako społeczności uczącej się. Aktywność intelektualna nie ma charakteru masowego i premanentnego. Ucznie się członków społeczności lokalnej przeja-

wia się w monitorowaniu wydarzeń kulturalno-naukowych, częściową skłonność do zachowań pronaukowych i prokulturalnych. Uwagę zwraca małe wykorzystanie usług instytucji kulturalno-naukowych działających na terenie miasta Sierpca. A nie wiąże się to z zaangażowaniem środków finansowych w znaczących ilościach. Brak potrzeby uczestnictwa w życiu kulturalno-naukowym nie kształtuje nawyków sprzyjających tworzeniu warunków do pobudzania kreatywności, rozwoju procesów zarządzania wiedzą i premanentnego uczenia się. Analiza zachowań aktywności intelektualnej (tabela 2), w ujęciu wiekowym badanych wskazuje, że najniższą aktywność intelektualną wykazują badani w przedziałach wiekowych 0-20 lat, 21-30 lat, 71-80 lat.

Zaobserwować można niedostrzeżenie szans rozwojowych tkwiących w kapitale intelektualnym. Badani są zachowawczy, nastawieni na przetrwa-

Rys. 1. Niezależne funkcjonowanie kapitału intelektualnego

Źródło: Opracowanie własne

nie, mało jest tendencji prorozwojowych, mała skłonność do rozwoju indywidualnego. Nie wytworzył się nawyk kreatywności, celowego zarządzania wiedzą, uczenia ustawicznego. Badana społeczność lokalna dąży do względnej stabilności w funkcjonowaniu jednostkowym jak i instytucjonalnym, wykazuje dużą niechęć do zmian (indywidualne wywiady z z osobami, które w środowisku lokalnym uważane są za jednostki wybitne, wyróżniające się w swoich dokonaniach, zawodach, firmach, instytucjach). Badani kształtują i dysponują kapitałem intelektualnym bar-

tucjonalnym, wykazuje dużą niechęć do zmian (indywidualne wywiady z z osobami, które w środowisku lokalnym uważane są za jednostki wybitne, wyróżniające się w swoich dokonaniach, zawodach, firmach, instytucjach). Badani kształtują i dysponują kapitałem intelektualnym bar-

Tabela 2. Zbiorcze zestawienie aktywności intelektualnej mieszkańców miasta Sierpca, uwzględniające wiek respondentów (dotyczy roku 2008)

Lp	Składniki aktywności intelektualnej grupy badanej – % odpowiedzi określający aktywność intelektualną w badanym obszarze	Wiek badanych						
		0–20	21–30	31–40	41–50	51–60	61–70	71–80
1	Nie przeczytali żadnej książki w roku prowadzenia badań	65,63	27,08	4,17	—	—	—	3,12
2	Wyjechali na imprezy kulturalne do innych miast	5,41	28,82	8,56	18,92	20,27	16,67	1,35
3	Nie skorzystali z usług instytucji kulturalno–naukowych prowadzących działalność na terenie miasta Sierpca	14,72	20,73	12,71	16,72	14,05	13,71	7,36
4	Nie uczestniczyli w piknikach naukowych organizowanych przez uniwersyteckie ośrodki naukowe	16,76	19,95	15,32	14,16	10,69	11,27	11,85
5	Nie wyjechali do teatru	31,86	17,83	14,01	12,74	5,09	6,37	12,10
6	Nie wyjechali do kina	17,68	20,26	19,61	16,72	14,15	8,04	3,54

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Zbiorcze zestawienie aktywności intelektualnej mieszkańców miasta Sierpca, uwzględniające wykształcenie respondentów (dotyczy roku 2008)

Lp	Składniki aktywności intelektualnej grupy badanej – % odpowiedzi określający aktywność intelektualną w badanym obszarze	Wykształcenie badanych						
		Podstawowe	Średnie ogólne	Średnie zawodowe	Wyższe niepełne	Wyższe humanistyczne	Wyższe techniczne	Stopień naukowy
1	Nie przeczytali żadnej książki w roku prowadzenia badań	51,04	12,50	21,88	6,25	—	8,33	—
2	Wyjechali na imprezy kulturalne do innych miast	13,06	21,17	18,92	28,39	13,06	3,60	1,80
3	Nie skorzystali z usług instytucji kulturalno–naukowych prowadzących działalność na terenie miasta Sierpca	14,38	12,71	17,39	20,07	17,72	17,06	0,67
4	Nie uczestniczyli w piknikach naukowych organizowanych przez uniwersyteckie ośrodki naukowe	13,58	12,14	15,32	17,05	22,83	19,08	—
5	Nie wyjechali do teatru	30,57	14,65	26,75	10,19	4,46	13,38	—
6	Nie wyjechali do kina	13,83	12,54	16,40	19,61	17,36	18,97	—

Źródło: Opracowanie własne

dziej świadomie, im wyższe jest wykształcenie i przygotowanie zawodowe respondentów. Zestawienie aktywności intelektualnej badania mieszkańców miasta Sierpca, uwzględniające wykształcenie (tabela 3) wskazuje, że ludzie zarządzają kapitałem intelektualnym bardziej, gdy ich poziom wykształcenia jest wyższy. Zarządzanie jest ściśle skorelowane z poziomem przygotowania zawodowego wynika to z planowania perspektywicznego, świadomej jednostki będącej częścią społeczności organizacji, społeczności instytucji samorządowej, administracyjnej czy społeczności terenu (społeczności lokalnej). Jednak pewne procesy społeczno-gospodarcze: obniżanie kosztów pracy, nierealizowanie odkryć i pomysłów pracowników, ubogie instrumenty motywacyjne, nepotyzm, kolesiostwo wpływają destrukcyjnie na budowanie właściwych, sprawnie funkcjonujących modeli wykorzystujących kapitał intelektualny społeczności lokalnej.

Uczestnictwo badanych w życiu intelektualnym sklasyfikować można na poziomie zadowalającym. Chociaż pozyskiwanie wiedzy, edukacja traktowana jako zaplanowany, ciągły proces nie jest postrzegana jako integralny element zarzą-

dzania wiedzą a odbywa się niejako przy okazji działania czynników zewnętrznych, które oddziałują na człowieka np. działalność organizacji promujących wiedzę. Badani poszukujący informacji, wiedzy o pracach Oddziału TNP w Sierpcu stanowią grupę 84,02% respondentów, 56,51% uczestniczy w organizowanych przez oddział towarzystwa imprezach przygotowywanych dla członków i sympatyków stowarzyszenia. Badani o sprecyzowanych preferencjach w korzystaniu z różnych źródeł informacji o pracach oddziału towarzystwa stanowią 81,77% ankietowanych. Grupa 81,25% badanych wskazała formę działalności Oddziału TNP w Sierpcu, która ich zdaniem najlepiej odpowiada indywidualnym oczekiwaniom respondentów. Tematyka prezentowana na spotkaniach naukowych, organizowanych przez oddział towarzystwa odpowiada 58,85% badanych. 53,13% respondentów przyznała, że dzięki czynnej obecności w życiu społecznej organizacji naukowej, poszerzył się ich zakres zainteresowań naukowych a 71,88% badanych informację, wiedzę, wiadomości pozyskane w wyniku tej aktywności wykorzystano w różnych obszarach swojego życia zawodowego lub osobi-

Tabela 4. Wpływ Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego na budowanie kapitału intelektualnego środowiska lokalnego

Uczestnictwo w życiu organizacji naukowej i postrzeganie przez badanych różnych form działalności Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu wpływającego na budowanie kapitału intelektualnego w małym ośrodku miejskim	% odpowiedzi badanych czynnie korzystających z proponowanych form działalności oddziału towarzystwa naukowego
Badani poszukujący, czerpiący informacje o pracy Oddziału TNP w Sierpcu z różnych źródeł	84,02
Uczestniczący w organizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu naukowych imprezach	56,51
Badani, którzy podali preferowane źródło czerpania informacji o pracach Oddziału TNP w Sierpcu	81,77
Badani, którzy wskazali formę działalności Oddziału TNP w Sierpcu, która ich zdaniem jest najlepiej dostosowana do potrzeb lokalnego rynku naukowego	81,25
Badani, którzy są zadowoleni z tematów spotkań naukowych organizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu	58,85
Badani wskazujący fakt, że dzięki pracy Oddziału TNP w Sierpcu poszerzył się ich zakres zainteresowań naukowych	53,13
Wykorzystanie przez respondentów wiadomości prezentowanych na spotkaniach naukowych Oddziału TNP w Sierpcu	71,88
Odpowiedzi pozytywne na pytanie; czy pozarządowa organizacja naukowa – Oddział TNP w Sierpcu jest potrzebny?	50,52

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 2. Częstotliwość uczestnictwa w imprezach organizowanych przez Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu

* Uczestniczę w imprezach naukowych organizowanych przez Oddział w Sierpcu z częstotliwością raz na pół roku.

Źródło: Opracowanie własne

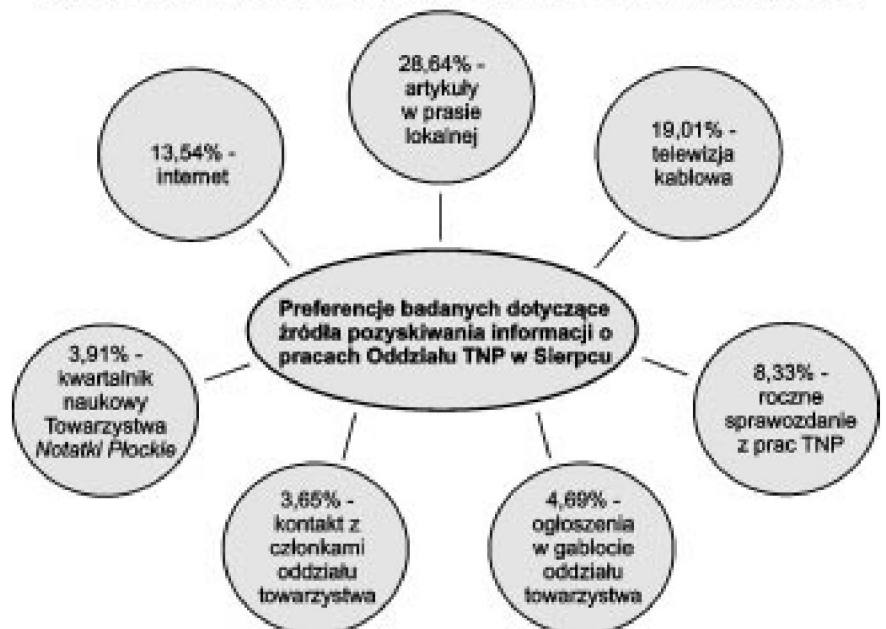
stego. Praktyczne działanie organizacji promującej wiedzę znajduje swój wyraz w jej strategii funkcjonowania. Strategia ta to pomysły na budowanie aktywów niematerialnych, kapitału intelektualnego wynikające z podstawowych celów jej rozwoju i działania opisanymi w odpowiednich dokumentach.

Wiedza jest jednym z głównych atutów społeczności lokalnych. Otaczająca rzeczywistość to epoka wiedzy. Społeczność lokalna musi posiadać zdolność przyswajania, rozumienia, uczenia się, kreowania nowych trendów. Dynamika i złożoność powoduje rozszerzanie się granic poznawania człowieka co często wpływa na rozwój regionu, w którym żyje, rozwój firm, administracji, organizacji i stowarzyszeń. Wiedza i informacja stają się dla człowieka istotną wymierną wartością, czynnikiem decydującym o przewadze o konkurencyjności. Większego znaczenia nabierają elementy nowatorskiego zastosowania w praktyce rynku pracy, wiedzy i umiejętności. Coraz więcej jest firm, które sukces rynkowy osiągnęły dzięki wartościom niematerialnym. Informacja i wiedza dotyczą wszystkich sfer działalności człowieka: gospodarki, usług,

edukacji i działalności społecznej. Człowiek jako jednostka wspólnoty lokalnej poszukuje w lawinowym przyroście wiedzy, oraz globalizacji coraz większej ilości procesów wsparcia w ciągłym poszukiwaniu, gromadzeniu zasobów niematerialnych, kapitału intelektualnego. W gospodarce rynkowej wiedza musi być użyteczna. Konsekwencją tego jest poszukiwanie przez badanych wiedzy, która będzie miała możliwość być wykorzystana. Organizacja naukowa oferuje swoim członkom różne formy wiedzy i informacji. Źródła pozyskiwania informacji najbardziej dostosowane do potrzeb terenu działania oddziału towarzystwa przedstawia rysunek 3.

Formy działalności Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego są na bieżąco dostosowywane, zmieniane do potrzeb zainteresowanych członków stowarzyszenia i sympatyków uczestniczących w pracy oddziału towarzystwa. Uczestniczący w procesie ustawicznego uczenia się poprzez udział w różnych przedsięwzięciach naukowych lub popularnonaukowych organizowanych w organizacji promującej naukę, ukierunkowani są na pozyskiwanie wiedzy użytecznej. Formy przekazywania tej wiedzy najlepiej według badanych dostosowane do lokalnych potrzeb to: różnego rodzaju wydawnictwa 21,88% odpowiedzi, 20,83% za najlepszą formę działalności organizacji naukowej uznało okolicznościowe imprezy, imprezy tematyczne np. sierpczanie tysiąclecia, historia wykopalisk na terenie miasta, tajne wydawnictwa w okresie okupacji – elemen-

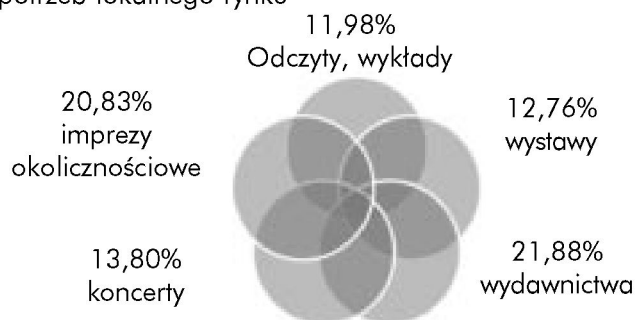
Rys. 3. Źródło pozyskiwania informacji o pracach Oddziału TNP w Sierpcu

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 4. Forma działalności Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu najlepiej dostosowana do potrzeb lokalnego rynku

Źródło: Opracowanie własne

tarz sierpecki itp. 13,80% respondentów za najlepszą formę działalności uznało koncerty, 12,76% wystawy a 11,98% odczyty i wykłady. Uzyskiwane w ten sposób wiedza wykorzystywane jest we własnych procesach decyzyjnych. Uczenie się jest pewną sekwencją działań. Jeżeli członkowie organizacji uznają przydatność wiedzy i ją zaakceptują, spowoduje to zaangażowanie się w działanie. Przydatność wiedzy to najczęściej związek pomiędzy posiadanymi informacjami a poprawą sprawności swojego działania. Społeczna organizacja naukowa promując postawy proedukacyjne

ma do czynienia z zainteresowanymi, którzy dysponują już wiedzą, niekiedy nieświadomą, pewnym potencjałem ukrytym lub wiedzą świadomą lecz nie wykorzystaną. Otoczenie organizacji naukowej ma swoją specyfikę i kształtowanie, budowanie kapitału intelektualnego musi ją uwzględniać i do niej dostosować praktyczne formy działalności. Budowanie kapitału intelektualnego może być ukierunkowanym zbiorem technik działania w celu osiągnięcia wyznaczonych celów, poprzez specyficzny sposób pozyskiwania wiedzy i umiejętności ludzi. Waga i znaczenie poszczególnych składników kapitału intelektualnego budowanie jest poprzez różne formy działania towarzystwa naukowego.

Zasoby niematerialne regionu, społeczności lokalnej, w tym wiedza traktowana jako kapitał intelektualny indywidualny członków społeczności, wiedza kulturowa i systemowa działających na terenie regionu firm i organizacji jest kapitałem intelektualnym regionu. Wpływ poszczególnych uczestników życia społecznego, gospodarczego, naukowego, kulturalnego jest systemem wzajemnie powiązanych szeroko rozumianych procesów uczenia się w wymiarze jednostkowym i organizacyjnym. Procesy poznawania, uczenia się, wzbogacają wiedzę organizacyjną re-

Tabela 5. Zakres personalny współpracy Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu w zakresie budowania kapitału intelektualnego małej społeczności lokalnej

Wyszczególnienie	Możliwość oddziaływania	Skutki oddziaływania
Elity intelektualne administracji i samorządu różnego szczebla	Nakłanianie mieszkańców do aktywności intelektualnej Wskazywanie stryktur organizacyjnych budujących kapitał intelektualny w małej społeczności lokalnej Zmiana mentalności społeczności lokalnej na proedukacyjną, prospołeczną itp.	Budowanie społeczeństwa wiedzy Aktywne i świadome wykorzystanie możliwości organizacyjnych i instytucjonalnych Zwiększenie widocznych działań, których skutkiem jest budowanie kapitału intelektualnego
Intelektualiści, naukowcy, pracownicy dydaktyczni wyższych uczelni i innego rodzaju szkół	Przedstawienie propozycji i rozwiązań budujących i doskonalących aktywność intelektualną Podbudowa teoretyczna umożliwiająca zrozumienie zjawisk, trendów, zmieniającej się rzeczywistości Przedstawienie konieczności i skutków uczenia ustawicznego, zjawiska bardzo szybkiego stażenia się wiedzy	Praktyczne metody i narzędzia działania w kierunku doskonalenia w ujęciu jednostki jak i grupy Poczucie kompetencji, fachowości w procesie samodoskonalenia Społeczność rozumiejąca zjawiska, interpretująca zmiany
Elity gospodarcze	Historia, teraźniejszość i przyszłość przedsiębiorczości w kraju i regionie Wskazanie najważniejszych aspektów struktury organizacyjnej gospodarki, mechanizmów ułatwiających i utrudniających działanie w aspekcie gospodarczym Oczekiwania wobec kapitału intelektualnego tkwiącego w społeczności lokalnej	Nauka oparta na doświadczeniu, faktach Przewyciężanie strachu, niechęci, poczucie zagrożenia przed zmianami w gospodarce Poznanie rzeczywistego oczekiwania wobec uczestników procesów gospodarczych. Podwyższenie reputacji zawodowej

Wyszczególnienie	Możliwość oddziaływania	Skutki oddziaływania
Pasjonaci, hobbyści, miłośnicy nauki i sztuki	Zachęcanie społeczności lokalnej do aktywności na różnych płaszczyznach	Poczucie kompetencji, efektywności, fachowości odnoszące się do społeczności lokalnej
	Wskazywanie nowych – nieznanych form aktywności intelektualnej	Możliwość współpracy grupy lub jednostek w nowych dziedzinach
	Profesjonalny, subiektywny przekaz, pozostający długo w pamięci	Osobiste postanowienia, zmiana mentalności, nastawienia

Źródło: Opracowanie własne

gionu. Pozwalają sprawniej funkcjonować uczestnikom społeczności lokalnej, reagować na bodźce otoczenia, utrwalać procesy aktywnego, świadomego rekonstruowania i kształtowania warunków rozwoju uczestników życia społecznego i organizacyjnego.

Każda organizacja uczestnicząca w życiu społeczności lokalnej tworzy, buduje kapitał intelektualny regionu. Konieczność budowania kapitału intelektualnego w społeczności lokalnej małego ośrodka miejskiego wynika z relacji społecznych więzi wewnętrznych i zewnętrznych tej organizacji z jej interesariuszami wyrażającą się szacun-

kiem, zaufaniem oraz przestrzeganiem etycznych zasad działalności poszczególnych organizacji w odniesieniu do społeczności lokalnej.

Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu tworzy infrastrukturę procesu uczenia ustawicznego, podstawy procesu zarządzania wiedzą. Zaprasza wykładowców i prelegentów zewnętrznych a wykorzystuje też lokalnych liderów w swoich dziedzinach. Wytworzył atmosferę współpracy, dzielenia się i rozwoju dla lepszego funkcjonowania w społeczności lokalnej. Społeczny charakter organizacji umożliwia tworzenie nieskrępowanej struktury powiązań z part-

Tabela 6. Wpływ Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego na budowanie kapitału intelektualnego środowiska lokalnego – analiza grupy niezdecydowanej w ujęciu wiekowym (dotyczy roku 2008)

Lp	Wpływ Oddziału TNP w Sierpcu na budowanie kapitału intelektualnego Analiza grupy niezdecydowanej [%] – w ujęciu wiekowym	Wiek badanych						
		0–20	21–30	31–40	41–50	51–60	61–70	71–80
1	Udział badanych, którzy nie czerpali informacji o oddziale towarzystwa z żadnego źródła	27,87	37,70	18,03	9,84	—	—	6,56
2	Badani, którzy nigdy nie uczestniczyli w organizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu imprezach naukowych	23,36	12,57	17,97	13,17	8,38	7,19	17,36
3	Badani nie mający sprecyzowanych zainteresowań naukowych	24,14	21,84	19,54	17,24	10,34	6,90	—
4	Brak odpowiedzi na pytanie: czy jesteś zadowolony z tematyki spotkań naukowych organizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu?	32,87	28,77	27,40	5,48	2,74	2,74	—
5	Brak odpowiedzi na pytanie: czy dzięki pracy Oddziału TNP w Sierpcu poszerzył się twój zakres zainteresowań naukowych?	33,80	26,76	29,57	2,82	4,23	2,82	—
6	Brak odpowiedzi na pytanie: czy i gdzie wykorzystałeś wiadomości, które prezentowane były na spotkaniach zorganizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu?	33,78	27,03	28,38	5,41	4,05	1,35	—

Źródło: Opracowanie własne

nerami zewnętrznymi, wytworzono zespół norm promujących współdziałanie wielopłaszczyznowe. Zbudowano trwałe więzi pomiędzy organizacją a różnego rodzaju jednostkami administracji publicznej, samorządowej, jednostkami edukacyjnymi, stowarzyszeniami itp.

Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu w wymiarze strategicznym przyjmuje koncepcję, że organizacja promująca wiedzę, będzie ustawicznie pracowała nad jej rozwojem i wzrostem dla potrzeb swoich członków i sympatyków a poprzez to zapewni budownię kapitału intelektualnego w regionie działania. Budowanie kapitału intelektualnego przez towarzystwo naukowe w społeczności lokalnej małego miasta to kształtowanie zachowań proinnowacyjnych, kreujących wykorzystanie wiedzy do wzrostu wartości regionu, maksymalnego zainteresowania powstawaniem nowych firm i instytucji. Oddział towarzystwa naukowego zbudował właściwe relacje pomiędzy instytucjami sektora publicznego i prywatnego. Powstał między innymi na tej bazie łańcuch wzrastającej wartości dodanej. Zbudowany został na współpracy z wybitnymi uczonymi uniwersyteckimi, instytucjami badawczymi, ad-

ministracją publiczną i samorządową, podmiotami sfery gospodarczej, instytucjami edukacyjnymi i kulturalnymi. Innowacyjność jest procesem zwrotnym, wiedza staje się elementem rynkowego sukcesu, wiedza także bardzo szybko się starzeje a zapotrzebowanie na nią ciągle wzrasta i tu jest właśnie miejsce dla organizacji promujących naukę.

Wpływ Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu na budownię kapitału intelektualnego w małej społeczności lokalnej to przede wszystkim kreowanie procesu rozwoju społeczności w kierunku regionu wykorzystującego wiedzę, jako swój główny atut rozwojowy. Instytucje i organizacje pozarządowe regionu powinny świadomie współodpowiadać za rozwój społeczności lokalnej. Region innowacyjny, uczący się to świetna droga rozwoju. Atutem innowacyjnego regionu jest kapitał intelektualny, rozumiany jako kapitał ludzki, kapitał strukturalny, kapitał społeczny, kapitał relacyjny.

Jednak kapitał intelektualny nawet ogromny może być nieefektywny. Zasoby wiedzy reprezentowane przez absolwentów szkół nie będą wykorzystane lub wykorzystywane nie w pełni bez ryn-

Tabela 7. Wpływ Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego na budowanie kapitału intelektualnego środowiska lokalnego – analiza grupy niezdecydowanej w ujęciu posiadanego wykształcenia (dotyczy roku 2008)

Lp	Składniki aktywności intelektualnej grupy badanej – % odpowiedzi określający aktywność intelektualną w badanym obszarze	Wykształcenie badanych						
		Podstawowe	Średnie ogólne	Średnie zawodowe	Wyższe niepełne	Wyższe humanistyczne	Wyższe techniczne	Tytuł naukowy
1	Udział badanych, którzy nie czerpali informacji o oddziale towarzystwa z żadnego źródła	22,95	27,88	19,67	13,11	16,39	—	—
2	Badani, którzy nigdy nie uczestniczyli w organizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu imprezach naukowych	25,14	22,75	22,16	7,19	10,78	11,98	—
3	Badani nie mający sprecyzowanych zainteresowań naukowych	33,33	25,29	24,14	9,19	—	8,05	—
4	Brak odpowiedzi na pytanie: czy jesteś zadowolony z tematyki spotkań naukowych organizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu?	35,61	17,81	24,66	13,70	5,48	2,74	—
5	Brak odpowiedzi na pytanie: czy dzięki pracy Oddziału TNP w Sierpcu poszerzył się twój zakres zainteresowań naukowych?	39,43	21,13	18,31	15,49	4,23	1,41	—
6	Brak odpowiedzi na pytanie: czy i gdzie wykorzystasteś wiadomości, które prezentowane były na spotkaniach zorganizowanych przez Oddział TNP w Sierpcu?	35,15	18,92	22,97	14,86	4,05	4,05	—

Źródło: Opracowanie własne

ku pracy zdolnego wchłonąć absolwentów, bez sprawnie działającej infrastruktury informatycznej, bez spawnie działających instytucji społecznych i finansowych dla potrzeb budowania przedsiębiorczości regionu, bez ulg i zachęt w postaci np. specjalnych stref gospodarczych, parków technologicznych, centrów innowacyjności.

Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu działający w środowisku lokalnym jak wskazują badania cieszy się dużym zainteresowaniem badanych, w dziedzinie pozyskiwania wiedzy o zakresie, różnorodności i tematach swoich prac. Cieszy się także dużym zaufaniem społecznym. Oddziaływuje on na region, w którym funkcjonuje. Wytworzył pozytywne więzi społeczne członków organizacji i współpracujących instytucji, stowarzyszeń, podmiotów gospodarczych. Do prezentowanych przedsięwzięć dołączył udostępnianie swojego księgozbioru, pomoc i doradztwo w wyznaczonym obszarze zainteresowań i kompetencji członków. A wszystkie te działania wykonywane są społecznie.

Wyniki badań wskazują, że zarządzanie kapitałem intelektualnym na obszarze terenu miasta jest nieefektywne. Powody tego stanu są różne. Wskazać tu należy na brak wiedzy oraz wyraźnego zdefiniowania problemów, celów, które należy rozwiązać (materiał z wywiadów nagrywanych). Kapitał intelektualny wykorzystuje ukryty potencjał dla budowania przyszłego rozwoju regionu. Rozwoju opartego na gospodarce wiedzą i w następstwie tego uruchamia elementy przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności.

Najważniejszym prekursorem absorbowania i implementacji rozwiązań prorozwojowych jest ogół instytucji samorządowych i administracyjnych terenu w pierwszym rządzie oraz szeroko rozumianych jednostek edukacyjnych i organizacji pozarządowych w tym bardzo ważnych - organizacji promujących wiedzę. Obraz zarządzania kapitałem intelektualnym postrzegany w ten sposób będzie wypadkową sił i sposobów działania wszystkich tych instytucji. Wskazać należy na potrzebę tworzenia kompetencji intelektualnych w społecznościach lokalnych. Będzie to się łączyło z długim okresem oczekiwania na efekty tych działań, lecz aspekty społeczne i poprawa sfery ekonomicznej zwiększy dobrostan społeczny i elementy materialne tych wspólnot. Zasadnym więc, wydaje się tworzenie społecznego i gospodarczego klimatu pobudzania działań skierowanych na budowanie aktywów niematerialnych.

W Polsce tworzy się instytucjonalny program uwzględniający współpracę instytucji administracji państwowej, samorządowej, edukacyjnej, instytucji pomocowych, zrzeszeń, fundacji itp., na rzecz budowania kapitału intelektualnego podmiotów gospodarczych, regionów kraju, Polski jako

państwa¹. Praktycznym, wymiernym efektem współpracy działania wymienionych podmiotów winna być zmiana mentalności oraz dostrzeżenie ciężaru gatunkowego wszystkich elementów związanych z zarządzaniem kapitałem intelektualnym w społecznościach lokalnych. Potrzeba koordynacji działań wszystkich elementów systemu, harmonizacja pomysłów i szeroki front wsparcia, skłania do powołania niezależnego centralnego ośrodka koordynującego. Uzasadnionym wydaje się być zorganizowanie tego typu przedsięwzięcia w ramach pozarządowej organizacji naukowej. Wyważenie między potrzebą zorganizowanego oddziaływania na kształtowanie zachowań wszystkich uczestników życia regionu i świadomego zarządzania kapitałem intelektualnym będącym warunkiem koniecznym rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju regionów, rozwoju kraju. Stworzony przez taki ośrodek program powinien być wiarygodny, dobrze zintegrowany z realiami, skierowany na potrzeby efektywnego zarządzania kapitałem intelektualnym. Ustawiczne badania tych problemów winny być związane z możliwościami aplikacyjnymi modelu zarządzania kapitałem intelektualnym funkcjonującym w bardzo ograniczonym zakresie w społecznościach lokalnych. Wyniki, wnioski, modele do wykorzystania powinny być przygotowane w formie szeroko dostępnego komunikatu dla wszystkich zainteresowanych. Konieczną wydaje się także stała i systematyczna współpraca badaczy tworzących przekaz z zainteresowanymi jego wykorzystaniem.

Zasadniczą rolę kształtowaniu kapitału intelektualnego we wszystkich jego aspektach i miejscach pełni państwo. Rola państwa w odniesieniu do społeczności lokalnych wynika z prawnych unormowań systemowych, rynkowych i edukacyjnych. Projekty promujące wdrażanie kapitału intelektualnego są coraz ciekawsze i bardziej różnorodne. Są to programy aktywizujące grupy społeczne i branżowe, programy doradztwa gospodarczego, ułatwiania dostępu do wiedzy ogólnej i specjalistycznej np. zakładanie i prowadzenie przedsięwzięć gospodarczych. Tak ważna rola państwa wynika z dużej różnorodności działań dzięki rozproszeniu inicjatyw. Instytucje i stowarzyszenia naukowe czynnie uczestniczą w inicjowaniu i rozwoju kapitału intelektualnego jako źródła rozwoju konkurencyjności regionów. Przeznaczone na ten cel środki finansowe bardzo wymiennie wpływają na rozwój kapitału intelektualnego pracowników administracji, samorządów, edukacji i przedsiębiorców. Widać dzięki temu w wielu regionach kraju wyraźny wzrost kwalifikacji i kompetencji mieszkańców społeczności lokalnych.

W tym aspekcie należy zwrócić szczególną uwagę na instytucje samorządowe o zasięgu regionalnym i lokalnym. Samorząd usytuowany blisko potrzeb i problemów społeczności lokanych

może szybko i sprawnie transferować rozwiązania najbardziej potrzebne i dostosowane do lokalnych potrzeb kapitału intelektualnego na tym terenie. Może obejmować transfer wiedzy specjalistycznej i gospodarczej. Ale samorząd lokalny to inicjator ulg i zwolnień podatkowych, organizator szkoleń, inicjator rozwoju różnego rodzaju funduszy, które może obejmować swoimi gwarancjami. Współpraca władz samorządowych z instytucjami finansowymi może powodować ułatwienia w dostępie do środków finansowych niezbędnych dla rozwoju kapitału intelektualnego społeczności lokalnych jak również uruchamiania i prowadzenia działalności biznesowej. Samorząd lokalny może także inicjować powstawanie samorządów gospodarczych np. Izby Przemysłowo-Handlowych, specjalnych stref ekonomicznych, które poprzez transfer technologii

promują transfer wiedzy, tworzą realną gospodarkę opartą na wiedzy.

Oddziaływanie fundacji i organizacji promujących naukę na jakość poznawania i zarządzania kapitałem intelektualnym jest nie do przecenienia. Społeczność lokalna, sfera budżetowa i gospodarcza docenia swój rozwój i dobrostan społeczny poprzez pryzmat wymiernych efektów ekonomicznych. To zarządzanie kapitałem intelektualnym wykorzystywane w praktyce życia codziennego wpływa na pozytywne budowanie jego właściwego obrazu. Właściwe zarządzanie przez wszystkie instytucje ukierunkowane na rozwój kapitału intelektualnego we wszystkich jego elementach może tworzyć szerokie forum na rzecz propagowania dobrych, sprawdzonych rozwiązań. Inwestycja w rozwój kapitału intelektualnego jest zawsze opłacalna.

Przypis

¹ Raport Kapitał Intelektualny Polski, www.innowacyjnosc.gpw.pl/kip/index.php?r=508pr=88/12.12.2010.

INTELLECTUAL CAPITAL OF A SMALL URBAN CENTRE

Summary

The article discusses the effects and results of the influence of an organisation promoting education and knowledge – scientific society – on building the assessment for the development of intellectual capital in a small urban community. Surveys and interviews were conducted between January 2009 and November 2010 in Sierpc. The study covered the Branch of the Płock Scientific Society in Sierpc. The impact of the scientific society, relationships and influence on the development of the local community of Sierpc is interesting research material relating to the modern development of the northern region of Mazovia. The effects of research should find practical application as a basis for supporting the decisions of educational institutions and governmental organisations.